

Lwowska Narodowa Naukowa Biblioteka Ukrainy im. W. Stefanyka.

Odział Rękopisów

Zespół (fond) 130

ARCHIWUM TRETERÓW

41. Rozprawa z Stanisława z Lub. Tretera o książce Peregrynacji Radziwiłła z Apologią oneyże.

Lublin 1805. K. 43.

STRONY NIEZAPISANE NIE ZOSTAŁY ZDIGITALIZOWANE

Львівська бібліотека
АН УРСР

ВІДДІЛ РУКОПИСІВ

Г-ри 41/н. 12

№. Tytuł na D. pierze
Kole wubym; do kopie
miej.

Herb na oprawie.

Rozprawa
o
Książce
Peregrynacyi Radziwita
z Apologią
oneyże.

49 apr.

Copia Druga N° 1805.
w Lublinie.

Dok. 33.

Miedzy gupiami i ziem gupich znajdziemy wszedzie
Kto rozumnych gubsho nie mędrzy gupim większym będzie

Narusze:

III mowa niewiżkana jako też w gład:
kim wiersze tauńskim pisanych

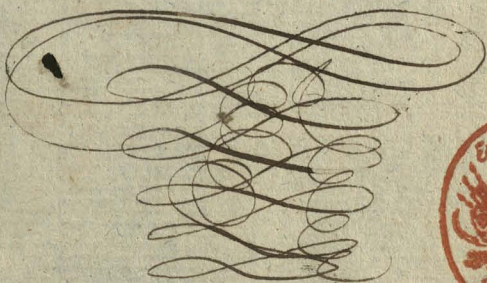
Prospewna

Stanistawa z Lub. Tretera

o ksiarce Peregrynacyi Pa-

driwita z Apologia

onczye N° 1805.

N° 30.

1. 4

Rozprawa o Książce Pere-
grynacyi Jeruzolimskiej
Wiązania Mikotaja-Krzy-
sztofa Radziwita przez
Tomasza Tretera wydanej,
z Apologią czyli Obroną
Oney przeciw Dyffydentom
oraz katolikom zle upredzo-
nym o Zakazaniu Oneyze od
Kosciota.

Procz wielu dzieł Orygi-
nalnych winniśmy Tomaszo-
wi Treterowi, Książki
przetłóżyć.

Wsiarski pod Tytulem =

Hierosolymitana Peregrinatio Ill:

Dni ^{Illio} Christo: Radzivilix ^{Quis}

in Otyka et Nieswicz Comitibus

IV. Epistolis comprehensa ex

Idiomate Polonico in Lati-

nam Linguam translata et

nunc primum edita Thoma

Tretero Custode Varmienz

Interprete cum Privilegio

J^o R^u M^o Brunbergae apud

Georg: Schönfels C12.12.C1

H^o Majori =

Przywilej Królewski w r. 1600
 Siegarowi udzielony Przedmowę tej
 Książki uprzedza d. VIII Sierpnia w
 Warszawie dany.

Tomášz Laciński daie widzieć że
 mu ta praca, uaktęga część tej Reli-
 gii i chęć podania Uchronemu Świata
 zwycięzaiom Oryentalnych.

Ta praca dla tego że nie orygiz-
 nalna może się wydać komu mniej
 godną meza takiego. ¹¹ Sęcz ¹¹ nie wladata
 piorem Jego, proźność, nie musi się niskim
 nie musi się pospolitym nierdawato, co się
 & Budik .80.

się tylko do Moralności i Nauki sięg-
 gają. Lubo iyt ieszcze natenczo ten
 stawny Wędrownik Książę Radziwiłł ni-
 komu iednak ani iemu samemu troma-
 czenia swego nie dedykował Tręter.

W przedmowach tej Książki odpo-
 wiedat przeornie nie katolikom, uoyt
 przykladnie katolików pobożności Ra-
 dziwiłła.

Książę Mikotaj-Krzysztof Sierothka

70

t. Przepadek zdarzył mi te nazwisko od Urodze-
 nia tego r. 1649 gdy go król Pol^{ny} samego w Polⁿⁱ
 hoiu zastawczy nazwał Sierothka.

W Dodat. k. 80.

„Radziwit,
 pospolicie zwany, natencras Marzatek
 W. Lott w Ceterch Listach Polskich do
 Niedra Quadrantyna Terwity pisanych
 zawart Historią swoiey Podrozy znabc
 zenstwa i dla odryskania zdrowia od
 R. 1583 do Grobu Chrystusa racętey w
 Towarzystwie Lenarda Pacifika Terwity
 i Innych. Nigde Quadrantyn zaś od
 Lat 30^{tych} ze skót ieszere Brunzberg-
 skich i Dworu kardynata Horiusa
 raprzyarniony z Tomaszem Treterem
 s dat mu ^{e Listy} do kryfarnia; natencras ^e 2
 Oryginatu Polskiego z Ryjmu powró-
 ciuszy w Warmii preestowacryt.

Lubo Niesiecki twierdzi że sam
 Nigze Radziwit Peregrynacyą swoją
 po polsku do druku podał in fol: gdy
 iednak Edycyi mieysca i roku nie cy-
 tuję ani Tomocz, Tacin'ski o niej nie
 wspomina, i owszem o listowanjm iu
 tylko rękopiśmie: chwalaąc Radziwi-
 ta że publicznego nie chciał drukiem
 namienić; iest więc podobienstwo że
 Polskiej Edycyi piurwszej od Trete-
 rowskiej, Niesiecki nie widział ani
 moie byta.

Róme są tey Peregrynacyi Edycyje;
 Polskie i Niemieckie mniem radwie iak

jak Pacinwie. Stomac Treter tej chwaty
rzadkiey wogledem Oryginalnego Pisa-
ra ^{na} Nawet dostapil, ze byt sam znouu sto-
maczony.

Widziatem bowiem wznikley Bi-
bliotece Warszawskiej Latuskich pod Ty-
tułem = Hierosolimitanische Reise
Wydanie Niemieckie per Laurentium
a Borkau Nobilem Prutenum z Pacin-
skiej Edycyi Tomassa Tretera pretto-
macrone i w Moguncyi drukowane 1603
r. in 4to O tym zapewne wydaniu wspomina
Universal Lexicon ier cyfrie. 1.) ^{Dud.} K. 76.

Inowu r. 1614 wyszta druga Pacin-

(Lipsiae n° 1745. To. 45. fol. 506.

0.

Lacińska poprawniejsza Edycya: o kłó-
rey Janowski: Jerusalemiana Peregrina-
tio Illustris: Princip. Nicolai Christo-
phori Radziwills Ducis Oliva et Ne-
witsii Palatini Vitnensis Militis
Jerusalemiani etc. Primum a Tho-
ma Tretero Custode Varmiensi ea polo-
nico sermone in latinum translata. Nunc
varie aucta et correctius in Lucern edi-
ta Antwerpiae ex Officina Plantiniana
apud Viduam et filios Joannis Moreli
M. D. C. XIV. t. in fol. =

(t. Dla tego na ciele tego Wydania dany mu był wójt wileń-
skiego gdyż już od r 1604 tym kłóstem był ordobiony.

F tytuł:

W tej Edycji Druku piśmego e Ty-
 tułem i Słuchem Emblematicznym or Sobio-
 nej, niemasz Portretu Kadrinoitta; ani pod
 nim wierszy Tretera, które się w pierwszym
wydaniu znajdowały. Do każdego zaś listu
 przydane Argumenta czyli Treści — List
 Treści w Treści^{te} nieco odmienny i ~~rytobraty~~
 dwa Nawatności i Tale Morshie wyobraza-
 iące, oraz różne z pisma s. Słuchowane
 Lemmata do niego przydane. — Ta Edycja
 za przywilejem Alberta i Trabelli Arcy-
 Książki Austryackich Książki Bra-
 banchskich etc. R^o 1613 d. VI. Sierpnia
 do lat sześćⁱⁿ Planhynie Wdowie Stuz-
 + przewiaćkowym

Sturacym na świat wyszta; oraz z Cenru-
 są Duchowną d. XX Lipca 1613 daną ia-
 łomnie w sobie nie zawiera coby Chrześcian-
 ską Wiare obrzato.

Stomaeryt Sakre i wydatę książkę
 w polskim Języku Andrey Wargocti w
 Krakowie r. 1603.

Edycja Warszawska Scholarum
 Diarum w r. 1696 in 12° = Peregryna-
cyt i prawdziwego opisania Ziemi Świę-
tey = wzmiankuri / jezeli nie mylnie. / „Pe-
 regrynacye dawne do Jerosolimy:” Jedne
 w Łacińskim Języku pod r. 1509 a Drugą
 w Polskim pod r. 1595 z Peterowskimi
 niemażce uwiątku.

P i t o c z o n a
 Przerobiona Edycja, w Biblio-
 teczce Lwowskiej Cesarzskiej z Tekstu La-
 cińskiego Tomasza Tretera, naydnie-
 się, z matą, odmianą myśli Autora Ori-
 ginalnego w Wierszach Polskich pod
 Rękopisem Radziwilla potioionych.

Jest także w Bibliotece Buczarskiej
 O Bazylianow Peregrynacya tegoż
 Radziwilla tak sama w Czterech Pol-
 skich listach przez ^{Andrzeja Wergae} ~~Wergae~~ ~~Wergae~~ ~~Wergae~~
 go przyswoiona i przekładowana in 11^e
 wydania, z Tytułem wydartym.

W Bibliotece Lachowieckiej Książ-
 karni Sapięhów jest wydanie Peregrynacji Miko-
 łaja Krzyżosza Radziwilla M.W. L pod r.
 & tej Peregrynacji

pod r. 1745 przedrukowane.

W Edycjach Lacińskich Toma-
ra Tretera w R^o 1601 oraz w R^o
1614 przydany jest porządek Procesji
u Grobu Świętego / Ordo Processionis
i Sepulchri / z Planką słyckowaną
Kościółta Jerozolimańskiego, oraz Cere-
moniat kiewiania czyli święcenia Lot-
niera Boro grobskiego.

Różni Autorowie Edycje Laciń-
skie Treterowskie wspominają i przywo-
dzą iakoto: Schönfels. Libenius. — Dre-
selius. — Braun.^{a.} — Jocherus. — Jano-
ki. — Jaroszewicz. — Krasieki. —

Cudo Brauna listy ze wszystkich.
a. de scripto: Polo: et Brus: Colon: 1723.^u

uwielbiających i eden nagania
 do diety, zarzuty Tomaszowi Tre-
 terowi zrobione są niestawne. Nie
 bez wielkiego wstrętu i przykrości
 przychodzi mi w krótkości i treści
 podnieść głoś przeciwko jadem na-
 poionemu Wielki XVIII Pisarzowi,
 za prawdę i przekonaniem, za wia-
 rą moją, za nieskażyelnym Pielgrzy-
 mującym Rudziewilla naboien-
 szwem, nawet za Stomacem dzie-
 ta tego marzącym prawo do po-
 wszechney czci i uwielbienia.

¹⁰⁰
 T. Garuca Treterowi Braun
 jakobyw Prezacji swoiey przewinit oswiad

oswiadczeniem, że dla tych tylko Wzro-
 wników do Mięsc Świętych swoje wy-
 daie Książkę, którzy: przeciw przyka-
 zaniu Boskiemu: niewstowie Chrystu-
 sa zakładają zbawienie. — Odwołuje
 się się do teyże Originalney Przedmowy
 Autora, jeżeli sam Braun obmierzłym
 Kłamstwem Bogu osme Jego dwoi-
 ko nie gwałci, Przykazanie, Kar, etc.:
 go oswiadczenia) nikt w Prefacyi Au-
 tora nie znajdzie; i owszem wyraźnie
 stwierdzi, tamże że nie tylko dla swoich
 to dzieło, lecz dla powszechności w Uni-
 wersalnym i Uczonym Języku wy-
 stomaczył ku pożytkowi Katolików.

Katolickow Rzymskich; ani odda-
la od chrystania onegoz Brauna i ie-
mu podobnych. - Drugi zarzutu-
zenie: jakoby my katolicy nie
wstawach Chrystusa zbawie-
nie swoje fundowali. -

2re Twierdzi Braun i Relat-
cyo pońney-re o Prowincyach
Crygentalnych są doskonalsze.
Cópowiem iż takie są nadet rzadkie
aby wśnadnieyszym zbiorze i
zwiększą niezgodnością to co się
w Palestynie godnego znayduie
verom wysławity. Nie tylko bo-
wim Rademitta i Tretera Pi-

Pismo Miejsi Świętych. Topograficzne
 w myśl naszą w paia okrylenie; aliter
 różnych narodow rozmaite zwyczaje
 i obyczaje; fortuny w zdarzeniach lud-
 kich odmiany, Miast i Prowincyi
 znaczniejszych doskonale podać opi-
 sanie; Egiptu osobliwie, i Miasta Mem-
 phis cudownemi stawnego Pitami-
 Sami żywe wyobrażenia. — Preto w
 różnych Szrykach uczeniicy Peregry-
 nauyi podali Stomaczenia i kło-
 rzech inni swoje spai ali i spai i wydania
 3^{cie} Myśli Braun iz Mieysca i In-
 strumenta Meki; Chrystusa cześć nie

nie przystoi; i że w tym Turckiey
 wiary nasladujemy obz^ędku. —
 ꞑ: Ktoż nie przyzna proz Brau-
 na: że Nauki Onoty i czyny
 stawnych Ludzi nie tylko są i by-
 ty zawsze w podziwieniu Po-
 somnych ale nawet miejsc same
 w których niegdys owi przeby-
 wali Ludzie cci i powagi naby-
 ty? Luciusz Anneusz Seneka
 nie miał większego w życie u-
 kontentowania iak Grób Scypio-
 na Affrykana odwrócić. Marek
 Tulliusz Cicero ow wymowy Pa

Lacinckiey Cyceie bawiając w Atenach
 czyliż nie wyszukiwał racownych pa-
 miątek Wielkich Ludzi w Mieyscach
 w których mieszkałi siedzieli i rozumo-
 wali, czyliż pilnie nawet nie spytał
 i nierozważał Ich Grobowow? Ktoż
 niewi że Solon, Pythagoras, i Platon
 Saleckich także do Egiptu nie podęży-
 wali podroz? Czemu rozumny Braun-
 nieckee i zabrania abyśmy Prawdziwe-
 mu Bogu i Cztowickowi Jezusowi
 Chrystusowi w mieyscach tych gdzie
 zbawienie nasze okupił, cześć i ohwa-
 tę oddawali? Przydam jeszcze że

Edla widzenia sławnych mieysci i Lu-
 dzi

podług zdania niewiernego
 Brauna będzie także rzecz
 nierozumną do Chześcian-
 skich urządzać Świątynie i sam
 Boga chwalić. Przydam że Pa-
 tryarchowie w Starym, Aposto-
 lowie w Nowym Testamencie cry-
 nili Peregrynacye; że nawet Lute-
 ranie / jakoto Hieronym Scheid z
 Effurta i inni / z pobornosci odwiezra-
 li Świte Mieysca Jeruzolimy. &
 Przydam cryli bardziey pomiiam
 to że takowe Peregrynacye są się
 wyrzeczemi powrzechnemu Dobru, bo

bo obalaiają przesady względem Cu-
 Szoziemców bliżej ich poznając, bo
 powiększają żeglugę i handel.

H^{te} Wnosi daley Braun z Skistonyi,
 z Prorostwa i wykładu Biblii swojej,
 że już niemasz Jeruzolimy i mieysce
 gdzie była niewiadome. — Niemasz
 Jeruzolimy u niewiernego Brauna fizyc-
 nej i myslnej tey co była przedtym
 porwałam, ale jest Duchowna, moral-
 na i wieczna na fundamentach Apo-
 stół i Proroków z żywych ^{wy} budowa-
 na kamieni, która nader pięknie w
 tey re przedmoście swojej nasz Treker

malui i wyobraza.

de Wrywosierny Braun toma-
 cry podług zmyślow swoich Sofie
 slycznie S. Przegorza i Bernard
de Nie w sam się z nim w Wylta
 dy Teologiczne Textow które
 przywodzi; zgadzamy się imy ka-
 tolicy z temi Świętymi w prawdzi-
 wym moralnym sensie cred-
 pażąc z nich naukę. — Wszakie
 nawet ostatni z tych Świętych
 był pierwszym Jeruzolimskim
 we Francyi Peregrynacyi Wnie-
 cicielem.

de
21

O^{te} Abym rzecz moją zawart
 egotem, powiem, iż co byłko Braun
 i. i. Jego Wiary Wyznawcy, są dąpla
 miemie Dogmatów naszej Rzymskiej
 Religii, Uczeniów Chrześcijańskich,
 pokuty, a osobliwie Perorynacyi do
 Mieysc Świętych, w Wyżycie swojej
 pomieyszy mógł napisać, to Diaktem
 P^{te} bolney przenikłości i rozumu od-
 krył Tomasz Trieter, gdy mu na
 rozysłko w Prefacyi swojej, wczynie
 i gruntownie sam odpowiedział, a to ra-
 czuony od słow Hic deploranda venit
Hereticorum cecitas = a. i. do ostat.

nych Jego wyrazow Remissa se
habere.

Ale niemasz prawie zadruku Brauna
na ktorejby nie byto w cetym Dwie-
le Tomasza Tretera a osobliwie w
uczony Predmowie Jego jasney od-
powiedzi: ktorey sia moie ciesz pa-
temis preto sam rozsądnego i spra-
wiedliwego odsyłam Przytelnika.

Odbiegłem więc od ramian dal-
szej rozprawy moiey o tym Dwie-
le Tomasza Tretera, ale ten zamian
przywiódł mnie do powiedziec wpro-
dy Braunowi na moine jego naz-

nasremu Treterowi iustoczenia, z
 porażek wrony powiem teraz, is takie
 powarny a wyspolie go wrszoku
zawsze zaleony Pisan Jonf Zebry-
Sowski nie cinney zapuonie lez o tej
 Poboinego Radziwilla Peregrynacji
 Ksiązce moim Amistowy: = „ etiam
 „librum singularis eruditionis post se
 „relinquit que saltem doctorum curiosi-
 „tas possit = Nawet Ksiązka szeregól
niey Erudycyi po sobie zostawit która
 by sie nasycie ucronych ciekawosc mo-
gla f. Ma Kar: 65: Herw: Polo: Dirlut: f

Edycye w spomniane Treterow. =
skie Lacinskie Peregrynacyi
Radziwitowskiej po rożnych
mieyscach i Bibliotekach pu-
blicznych znajduia się. Tak: by-
ty niegdys wstawney Bibliotece,
Latińskich warszawskiej, są
Dzis w Siegorzborze X. Dominianow
Warszawskich i Lubelskich,
ma ie także Biblioteka O. O. Re-
fermatow i Bernardynow Lu-
belskich; 2. w Edycyi R. 1601. posiada

1. Pod Liczba 34. 37. 38. w katalogu.
2. Pod Liczba 35. 26. 29. w katalogu

posiada ie też Familia Treterowska
w ^{obu} ~~tych~~ Edycjach Wydaniah

W tym Dziele Tomasz Treter
za Portrecie Sztychowanym Wiażęcia
Krzysztofa Radziwilla takowy
dat Łacinski podpis; który wraz
z nowym Tomaczeniem onegoż,
podaje się Publiczności;

" Dum solimae Terras, Princeps Radziwilkus
adire,

" Effigie tali conspiciendus erat.

" Noveris hunc melius, peregrinamq; Regna

" ~~videbis~~ videbis

" Hoc ubi legisti; candide Lector. Opus.

Toż po Polsku.

Pielgrzym Niasze Radziwiltku Jero-
zolimie

Tę Postawę tym Stroiem Wielkie
pokryt Jmie.

Poznasz się z nimiz Mnożiem Obeych
kraiow Likiern

Skoro tęg pracy moiej będziesz Czy-
telnikiem.

Wteyże Książce bezimienny autor
który w pięknym Anagramma: ve-
nis labore virtus: swoje utaił na-
zwisko; do Tomaszca Tretera. To-
macza tęg Peregrynacyi takowe
napisał Wiersze:

Ante Peregrinum Radzivilium Fa-
ma canebat

"Fama sed obscuris emodulata modis:
 "Sarmaticè paucis calamo fluitante
 prochiri:

"Ad Solymæ, Ducis busta canebat
 iter:

"Qua Dux bis genitus cruce unctus pi-
 averat insons

"Crimina sentis Adæ, quæq; sepultus
 humo.

"Nunc iter hoc lituis resonat Latiali-
 bus Orbi,

"Reddat ut attonitos Teutonos atque
 Gothos.

"Hoc in hodie-porico peregrina cupido
 sciendi

" Coeli et Sacra fames unde leventur
habent.

" Thoma Tretero quantum Dea nuncia
debet

" Aere Ducem Latio quod canis au-
thor hic est.

---

^{Tor}
~~Wszystek~~ po Polsku ~~Qst~~ =
 truch. ~~Qst~~ ~~Wszystek~~

Ze wedmaw ete p. 77.

Jak ci się Tomasz Treter przystąpił
o Stawo

Ze Laciną bremisz Liécia Jegoto iest
Sprawa.

Epizod.

Ta wyżej opisana Książka Ra-
 dziwita do Ziemi Świętej Hierozolim-
 ską zawierająca peregrynacyę,
 którą ten Xiążę za Błogosławien-
 stwem i Paszportem Rzymskim szcze-
 śliwie zaczął i odprawił, którego
 życie pełne czynów pobożnych w Li-
 czbie Świętobliwych Polaków Xiądz
 Jaroszewicz Reformata w niedawnym
 dziele swoim umieszcza; ^{IF} ta Peregry-
 nacya którą światły i pełny Re-
 ligii Xiądz Quadrantyn Jezuita

F i po Refektorjach zakonnych krytuicę

Jezuita z upodobaniem roztrząsat.
 a uczony i pobożny Świąry kato-
 lickiej w pewne czasy gorliwy obrońca
 Tomasz Treter kustosz i kano-
 nik Warmiński w celu pomno-
 żenia chwaty Boskiej i Polskie-
 go Oryginatu z uwagą tłomaczył
 i w łacińskim na świat wydał.
 Jezyku; przeciwko któremu jego-
 wydaniu roznowiercy od katolików
 Rzymskich bia i pisza; którego
 tłomaczenie Cenzura Duchowna
~~potwierdza~~
~~approbue~~, a nie tylko wielu kato-
 lickich pisarzy ale też X. Hyac-
 ynt.

Hyacynt Liberyusz Cenzer Książek
 Dycezyjonalnych Krakowskich Wie-
 ku XVII, w spominaię i wychwala-
 ię, a nawet wspomniony dopiero
 Książ Taraszewicz w rycin tegoż
 Radziwiła i podobnych miejscach
 przywoździ, i tyle razy cytuję, ta-
 to mówię Peregrynacya wiecy
 nayrzadszych i naypiękniejszych
 Edycyach po wielu miejscach u nas
 w Polozę a osobliwie w Ducho-
 wnych Zgromadzeniach i między za-

. np: w Lublinie u XX Dominikanow,
 Reformatorow, Bernardynow,
 i. t. d.

zakazanemi od kościoła dzietami
 jest policzona, szarżana i wzgar-
 dzona, mulom na pastwę nie lu-
 dziom do oswiecenia i przykładu
 pozwalana; krótko powiem na
 „^{pruniętozrej gotimolij: sra}
 usnyślnie wystawiona, zagubienie
 iako dzieto wyklęte. — Co że nie
 tak jest następną to okaże
Apologia.

„Stultorum plena sunt Omnia.”
 Między głupiemy i zjem jak na pocztku
 Nim przystapiemy do argu-
 mentów obrony dajmy krótką
 wiadomość iaka koleją w korze-

w komeńto się mniemanie o zakazu-
niu tej Niaszki, gdyż ta wiadomość
jest istotnie potrzebną do zrozu-
mienia tej nieodzowney prawdy
że nie jest zakazana.

Fundament uroionej
opinii iedynie zasudza się na
wyrokach Zboru Trydenckiego
z oney których Index czyli
Rejestr od Kościoła katoli:
A. został udziatany; iakoby
wspomnione Concilium te
Niaszke z ieg Autorem peregnij-
nującym zakazało. Poymiemy
iasnie i ciągle te zakazy. *Dok. 01.*
Co zakonieronyon d. 4. Grudnia

Grudnia R^o 1563. Zborze Try-
 denckim Pius IV P. P. Index
 czyli ^{inshakujacy} Regestr, Nazęki od kościo-
 ta zakazane~~ga~~ przez Delegacyę
 Synodalną z Prawidłami uło-
 żony wydać rozkazał; a D. 24.
 Marca R^o 1564. przez Bulę =
 Dominici Gregis custodia = w
Prymie utwierdził.

W tym Regestrze pod Lito-
wą N. między zakazanemi Auto-
 rami Klasy pierwszej jest
 napisano: Nicolaus Rad-
vil Colatinus Wilnen. 1. Co

---

1. . . Obacz Index Libro: prohi: Coloniae R^o 1577.
 in 12. i inne wydania Concil: Friden:

R^u 1595 D. 17 Października

Co má i powinna znaczyć podług
 Reguly Synodu tegoż. Ze w pierwszy
Kłapie tak Książki iako i Książek
Autorowie zawierają się którzy,
albo i sa heretykami albo byli
o herezya podeyrzeni; tych Rejestr
dla tego tak zrobiony, aby każdy po-
iat że ich pisma nie tylko wydane
ale mające być
wydatkami zakazowi podlegają. 1.

R^u 1595 D. 17 Października
 w Tuskulanie Clemens VIII G. R.

1. Obacz Index Libro: prohibi: Bernardi:
 de Sandaval Madritti A^o 1620 in 4. i
 inne Edycye.

R. przez Bulle = Sacrosanctum fidei
- Catholica Depositum = Registr
książek od Synodu Trydenckiego
zakazanych. pod powagą Piwa IV.
wydany potym od Sixtusa V. pomno-
żony uznat i znowu publikować roz-
kazat 1.

"starwiecym"

W tym Registrze czyli Indicie
pod Literą N. w klasie pićwsię
miedzy zakazanemi Autorami tenże
sam bez wątpienia co wyżej potożony =
Nicolaus Radivil Palatinus
Vibnensis = W

1. Obacz Index Libro: prohi. Cracoviae 1603. in 12° i inne Edycye n.p. Zamosci 1604. 4.

W Edycji tego Indexu przez
Bernar. Maciejowskiego Bisku: Kra-
ko: publikowaney, przydany iest Re-
gestr Autorow i Kiazek zakazanych
w Polsce wydanych, w którym
Podziwiłani Książka jego o Pere-
grynacyi nie znajduje się.

R^o 1612. Paweł V. P. R. D. 26.

Stycznia w Rzymie przez Bulle=
Ad futuram rei memoriam=
Index Książek przez Concilium
Trydenckie zakazanych w Hiszpa-
nii ogłasza. 1. W którym w Edycji
z rozkazu Kardynata Sandawala

---

1. Obacz Sandawal wyżej przywiedziony.

Sandawala uczynioney na karcie
 71. pod Litera N. w pierwszej
 Klasie Indexu Tomion Kiazek
 zabronionych tak napisany tenże =
Nicolaus Radivil Palatinus
Wilnensis = A w drugim
Indecie przez wiszk w tym Wy-
 daniu i w teyże Klasie po niżej
pod Litera R. tenże znowu tak
 potozony = Radivil Nicolaus =
 I tym to lub podobnym kształ-
 tem i sposobem po różnych krajach
 i miejscach katolickich od wyżej
 wspomnianych Papielow publi-
 kowane Indexa Kiazg od Synodu
 Trydenckiego zakazanych, ^{skaz} umio =

Dod.
 n. 81.

z
~~uzamieszczania~~ zawsze Mikotaja Radzi-
wiła Woiewode, Wileńskiego.

Dokładny Orbitani i raport Zmieszry
Index czyli Rejestr Książek od
koscioła P. w Trydenckim Zborze
wywołanych a od Piusa IV. Kle-
„ i Alexandra VII. Papeży
mensa VIII. ogłoszonych, Benedykt
„
XIV P. P. d. 23. Grudnia A. 1757.

przez Bulle = Quae ad Catholi-
cae Religionis puritatem =

wydać rozkazal; Ten jest twier-

dzą i obiasnieniem powyższych
i wszystkich innych Rejestrów; /
na którym dosyć by mi było rzec
moją zasadzić.

W tym Indexie Benedyk-
ta XIV. na kar. 176. tak napisano =
1. Radivil seu Radzivil/:
Nicolaus/ Palatinus Wilnen-
sis. 1 Cl. Ind. Trid.

Richinus/ ^{dominikan} wydawca tego
 Regestru Rzymskiej kongre-
 gacyi Sekretarz, Index Ciwa
IV. zowie Trydenckim, klemen-
sa zas VIII. Dodatkiem Trydenc-
kiego. Pierwszy ^{nieodpisany} ~~W~~ Ind.
Trid. Drugi app. Ind. Trid.

1. Obacz: = Index Libr: Prohib: Romae
a^e 1764. 8. —

oznacza. Dacl. K. 02.

Pozumiem że dosyć jasnie wy-
wiodłem pierwsze założenie moie iż
na wyrokach niby Zboru Trydenc-
kiego zasadza się ustożczenie ksiąsz-
ce o Peregrynacyi Mikotaja Da-
driwita przez Tomasza Tretera
wydanej, ^{od} tych co iey nie znaią, i
to fałszywe mniemanie, że to iest
Autora heretyka lub o herezija
podeyrzanego przez Zbor Trydenc-
ki dzieło wywołane.

Część iá wyroki Zboru Trydenc-
kiego i onym się: iákiem powinien/
zapetnie poddać; ale bież bez grzechu

grzechu na lekkie i powierzchowne ludzkie orzeczenia, na nie uwagę, wzdaniu nie literatów, na grubą niewiedomość Chronologii i Historji, naganiam przesad i ślepa decyzja, uymnie się o krzywdę zasług i cnot naggotliwszych między naggotliwszemi w Wiernie katolickiej osob: Mikotaja Krzysztofa Padziwita do Ziemi Świętej Wędrownika i Tomasza Tretera Wędrownictwa tegoż Wydawcy: stanowiąc w tym miejscu że Mikotaja Krzysztofa Padziwita Woiewody Wileńskiego

Peregrynacyi opisanie przez Tomasza
 Tretera do Druku podane nie jest i
 niebyto nigdy w żadney Klasie od
 Synodu powszechnego Trydenckiego
 zakazane i owszem iakośmy już wy-
 zey namienili za pozwoleniem, Carz-
 portem i Błogostawieństwem Rzym-
 skim Grzegorza XIII odprawione; że
 Mikotay - Krzysztof Radziwiłł
 Woiewoda Wileński Sierotka
 zwany który te Peregrynacyę
 opisał i Swięcie dopełnit niebył
 ani Heretykiem ani o herezyę
 żadną podeyrzany, lecz to był
 naypewniey Oyciec Jego Mikotay
Czarny Radziwiłł Woiewoda

Wileński w Indexie Trydenckim
umieszczony. Co tak naygranto-
wnieyszemi we sprzyc dowodami
i prawdę iasną od ciemney śle-
poty roztrychnąc jest moią usil-
nością.

Dla fundamentalnego tej
materji roztożenia i doyscia rze-
czywistej prawdy, dwie rzeczy
pierw nam przypadają do zastę-
nowienia:

1° Si ten jest zwyczaj od Wie-
ku XV. Familii i Domu Xiążąt
Radziwitorow do dzis dnia prawie
trwający że pierwotnym Synom
swoim nadają imię chrzestne Mi-

Mikotaj zacząwszy od Pierwszego który z Jagellem królem Polskim Wiare przyjął Katolicką. ^{1.} Przeto nie jest rzecz tak snadna w Litwie tylu Mikotajów. w Domie Niazat Radziwitów noszących Imię, rozróżnić i rozróżnić jednego od drugich. Powtore: Iż potężny i od Wieków znakomity w całej Polsce rod Niazat Radziwitów w Niewie Litewskim naywiększe miał znaczenie; a szczególnieyszy wpływ w Politycznych Interesach dawał temu

---

1. Niesiecki i inni Autorowie Starowob:

temu domowi powagę, w Wileń-
 skim Śroiewodztwie. Wszystkie za-
 wsze z nayspiewszych urzędow w Li-
 twie, ręce tej Familii piastowały, a
 osobliwie Śroiewodztwo Wileńskie
 rzadko kiedy z Domu tych Xię-
 żąt ^{chodzi} wyzło. Dlaczego równie jest
 trudno bez komputu Chronologicz-
 nego i wiadomości Historycznych
 znaleźć prawdziwy czas w którym był
 ten a nie inny Radziwiłł Śroiewo-
 dę Wileńskim, iako znaleźć który i
 w którym czasie newił imię Miko-
 łaja.

Kim to wdalszey osnewie mo-
 iej iasnie rozróżnię i objaśnię co do

do dwóch Niaząt Mikotaja Czarnego
 Woiewody Wileńskiego i Mikotaja
Krzysztofa Sierotki także Woiewody
Wileńskiego Radziwittów, snadnym
 i podzmysty podpadaiaącym sposobem
 dla tawieyszego rozprawy tey obięcia
 w przed wyobrażę niektórych Miko-
Tajaw i niektórych Woiewodow Wileń-
skich różnice procedencyi, w krótkiej
 następuiaćey Genealogicznejey Domu
tego Tablicy; A to podług Swiadectw
przywiedzionych tamże, i innych Au-
torow Klasyycznych;

8^{ty}m mieyscu Obaczy Czystelnik
Tablicę

Na która zapatruiać się rozważnie =

Publica.

Mikotaj II. Redziwit

Woiewoda Wileński Umart R. 1508.

Niesiecki i inni.

Jerzy kasztelan Wileński: Hetman W. Litt: Umart 1541. z Barbary Wolskiej

Niesiecki i inni

Mikotaj. r. 1544. Podczas W. Litt. Od R. 1551. do 1564. Woiewoda Trocki. r. 1565 Woiewoda Wileński: i kanclerz Litt po Mikotaju Czarnym Bracie swoim Strujecznym - r. 1569. Hetman W. Litt Gubernator Inflant: - Umart r. 1588. z Katarzyną Tomicką. Strykowski. - Rey. - Niesiecki i inni.

Jan kasztelan: Trocki od R. 1533. - Umart R. 1542. z Kiszczanką Niesiecki i inni. "Kojalowiec"

Mikotaj Czarny r. 1544. Marszałek W. Litt kawaler. Maltanski - r. 1549. Niasze Imperii - i Woiewoda Wileński: po Chlebowiczu - r. 1560. Vicerey. i Guber. Inflant: Umart w Lukiszkach r. 1565. w Dwa lata po Concilium Trydenc: - z Elzbiety Szydłowiecką Buchholzer. - Volanus. - Bielski. Niesiecki. Chmielowski. - Krasicki i inni.

r. 1546. kanclerz W. Litt.

Mikotaj r. 1579. Woiewo: Nowogrodzki Umart r. 1597. z Alexandry Wisniowiecką - Niesiecki i inni.

Krzysztof r. 1571. Podczas Litt Hetman Lit: Litt. r. 1579. kasztel: Trocki: - r. 1588. po Oycu Woiewoda Wileński: i roku tegoż Hetman W. Litt. - r. 1601. Zwycięca Swedow pod Kokenhausen. - Umart r. 1603. - Miał 4 syny Czteryżenny - Niesiecki. - Chmielowski. - Krasicki i inni.

Mikotaj - Krzysztof Sierotka Syn Pierworo- dny rodził się r. 1549. - r. 1579. Marszałek W. Litt. - r. 1586. Kasztelan: Trocki: - r. 1591. Woiewoda Trocki. - r. 1604. do piero Woiewoda Wileński: po Bracie Strujecznym. - Umart roku 1616. - z Elzbiety - Eufemii A. Wisniowiecką Niesiecki. - Jaroszewicz. - Prytycki. - Janus Nicus. - Chmielowski. - Krasicki. - Heydenstein. - Caprocki. - Okolski. - Sarnicki konstytu: r. 1593. fol. 663. r. 1596. fol. 663. - Gwargin. - Vadyngus. - Starowski. - Konst. R. 1607. fol. 365.

Jerzy Bis: Krakow. wraz Rurdy: Umart. - r. 1609. Niesiecki i inni. Albrzycht. Marszałek Nadworny: potem W. Litt. Umart r. 1593. - Niesiecki i inni. - Jan Dworak: Bezdzietny. Stanisław Marszałek: nadw. potem W. Litt. Starsza Zmudz. Umart r. 1599. - z Maryan: Myszowski. Niesiecki i inni. Corek Cztery

Potomstwo.

Potomstwo.

Potomstwo.

Mikotaj Krzysztof Umart r. 1614.

roizważnie trudno nie przyznać że Miko-
 Taj. w porządku VIII. / Radziwił
 pospolicie Sierotka zwany i pisa-
 ny w Czasie ukończenia Zboru Try-
 denckiego to jest R. 1563. miał do-
 piero Lat 14. i żadnego ieszcze publi-
 cznego stopnia Urzędu nie posiadał,
 ani taki daleko mógł zasłużyć na
 obrazę Religii Katolickiej aby go
 Synod Trydencki w Indexie Herety-
 ków lub o herezja posądzonych po-
 stug Bulli Piusa IV. umieszczał;
 ile że się z katolickich rodził Ro-
 szicowo i przez katolickiego był ochrzczio-

1. Colikowski Prowincii Aus. Domiⁿⁱkans;
 Prowinciat.

ochrzczony kaptana 1.

Zaprzeczalbym ^{no jednak} _m całej Oczuwistości
 gdybym przy wstępie do moiej Propo-
 zycyi nieprzyznał iż w Trydenckim In-
 dexie Mikotaj Radziwił Woiewo-
 da Wileński potożony nie był; ale z Lic-
 ciu Współczesnie natenczas żyjących
 Mikotajow z Familii Radziwitow-
 skiej żaden inny iako z Urzędu Woie-
 woda Wileński, byż nie mógł tylko
 Mikotaj Czarny Ojciec Miko-
 Taja Sierotki który później iako
 zobaczymy Do Ziemi Świętey peregry =

---

1. Przytocki, Janus, Nicius, Jaroszewicz, Niciecki, i inni.

peregrynował. Otey prawdziwie to
 był rzeczony Mikołaj Czarny a
 nie inoży, przeswiadcza nas używi-
 sze nie tylko kornput lat życia ie-
 go, i Urzędów, względem czasu trwa-
 jącego i zakońzonego w Trydencie
 powszechnego Synodu uważany, ale
 też owczasowe dzieie powszechne i
 narodowe uczą nas na każdej pra-
 wie karcie iż rzeczony Niaże Miko-
 łaj Czarny Radziwiłł Wo-
 iewoda na ten czas Wileński: któ-
 ry nigdy nie był w Ferozolimie: ^{R. 1655 1.} od
 wiary oddalił się Katolickiej; Sek-
 tami Nowowierców a osobliwie

1. Kojalowie Tasti Radviliansi. —

a osobliwie Kalwińskiego i Aryańskiego
 wyznania uwiktany, dawał
 Rzymowi powód, tak wciągu trwają-
 cego Zboru Trydenskiego iako też
 przy ukończeniu onegoż, do posądza-
 nia go o herezyę, a przeto ^{wskazanie} ~~umieszcze-~~
~~nia~~ nazwiska iego i Urzedu w In-
 dexie Klasy pierwszej wywota-
 nych od Kościoła dzieł i osob. Syn
 zaś iego wyplatawszy się z błędów
 heretyckich Mikotay Kirzy-
 sztof Sierotka był aż do Smier-
 ci prawdziwej Wiary gorliwym
 Obróncą a nawet przesławczą nie-
 katolików Rzymskich, równie

rownie iako i trzey Bracia iego
wdzeni.

Oniedowianstwie zaś Liażecia
Mikotaja Radziwila Czarne-
go natenczas Woiewody Wileń-
skiego Cyca Mikotaja VIII.
Sierotka zwanego na liczne po-
różnych Autorach wiary nie po-
deyżaney Swiadectwa napisać
można. —

On to będąc już Woiewodą
Wileńskim R. 1549. / którego się
dopiero Syn iego Sierotka prze-
zwany urodził / Najprzód w Brze-
ścieu a późnię w Stucku i Nieswi-

i Nieswiziu pomoc i swoią obronę
 dla Dysydentów zaręczył. 1. Ten to
 sam o którym Paweł IV w Listach
 swoich pisze do Zygmunta i temuż
 Królowi między innemi zarzutami
 i to takie wymawia za Nęcia. An-
 dżiwita Woiewodę Wileńskiego i a-
 wnego Nowowiercow Obronę Ta-
 skami i powagą swoią wspierał. 2. —

Daley nauczaia nas dzieie i prawa
 Kosciota Polskiego iż to do niego w
 R^e 1556. ów stawnny Aloizius Lip-
pomanus Nunciuż Papięski po

---

1. Lubieniecki. — Ostrowski. — Raynhold

i inni.

2. Raynhold. Ostrowski. — i Jnni.

po przyjacielu pisze o to są Jego
 Słowa: „ Quod olim de Saladino
 „ Principe Saracenorum diceba-
 „ tur nihil ad virtutem defuisse
 „ nisi quod Christianus non esset,
 „ hoc de te quoque dicendum
 „ esse nihil tibi ad virtutis
 „ Cumulum deesse praeter
 „ Catholicam Religionem.—

Toż samo dać się widzieć z wraic-
 mney tegoż to Mikotaja Czarnego
 Radziwiła Woiewody
 Wileńskiego w tymże A^o z tymże
 Lippomanem korespondencyi,
 która w Królewcu od Svergeriu-

Wergeryusza Apostaty wydruko-
wana.

Kto niewieze to On a nie inny
Radziwił Woiewoda Wileń: który
A^o 1563. to iest przy Konkluzyi Sy-
nodu Trydenckiego dał wsparcie
Lutomirskiemu Seniorowi Pin-
czowskiemu do zwotania Synodu
w Mordach tolerancya Aryanom
za bezpiecziącego. 1. Prowincyja Li-
tewska tym bezpieczienszym dla
Nowowiercow byta przytulkiem,
im dalza od Zwierzchności rzą-

---

1. Ostrowski i Jnni.

rzadowego Oka kredytem i przewa-
ga wspomnianego dopiero Mikota-
ja Czarnego Padiwita Wdy Wi-
leń: od wszelkich praw Surowości
zastaniata się.

A bym za długo rzeczy nie rozta-
czał pomnę inne okazye które były
pryczyną powszechnemu Synodowi
Trydenckiemu do wwtaczenia zape-
wne Mikotaja Czarnego Padiwita
Skiewody Wileńskiego w liczbę
posadzonych o herezyę i wywota-
nia dzieł jego byłych i nie byłych;
tylko ieszcze przydam czym nay-
więcej mógł on urazić Kościół Rzym-
sko Katolicki w Trydencie zgro-
madzony; iest to rzecz nader bija-
ca w oczy; Oto staraniem i nakta-

nakładem swoim pomógł Roku tegoż
 1563. Dyssydentom tłumaczyć i wy-
 dać w Brzesciu Litt Biblię w Je-
 zyku polskim. Tak jawny czyn Je-
 go w Historji ^{wymieniony} Koscielney dowodow-
 tu niepotrzebuie, a nawet taż Bi-
 blię Brzeską znajduie się między
 Książkami i Autorami zakazanemi
 w Polsce drukowanemi. Jest za-
 tym nie zaprzeczona prawda że ten
 a nie inny Księżewoda Wilen: Miko-
 lay Czarny. Najprzód w Indexie
 od Piusa IV A^o 1564. Książek za-
 kazanych zaraz po Concilium, a

1. Obacz Index Librorum Prohibitorum Samo-
 sci A^o 1604. 4. pag. 146.

a potem we wszystkich innych o
których wyżej mowiliśmy aż do osta-
tniego Indexu Benedykta XIV
ktadziomy i zawsze rozumiany, a
nie Syniego Mikotay-Przy-
sztof dwoma Imionny pospolicie
pisany, Sierotka zwany, daleko
przniey Peregrynuiacy do Jeruza-
lem, który na ten czas żadnego iusz-
cze nie nosit Urzedu ani mogt.
mieć wiele wptywu i znaczenia
w Matoletności swojej do Interes-
sow Publicznych, Oyciec zaś Jego
przerzył Concilium i w Warszawie w lat
dwie po ukończeniu a wrok po umie-
szczeniu swoim w Indexie zaka-
zanym, to jest N° 1565. z szedt z

z tego Świata czyli: iako chca inni
w R^u 1567. umart.

Postępujemy dalej. Po Śmierci
Oyca swiego Mikotaj - Krzy-
štof Padoiwist czyli Mikotaj VIII
Sierotka nie zaraz nawet obiat
Krzesto Senatorskie Woiewodz-
twa Wileń.; dana była ta godności
1° Mikotajowi Padoiwstowi
Bratu Stryiecznemu Mikotaja
Czarnego Oyca Sierotki po
nim obiat to krzesto Syn Krzy-
štof Padoiwist Brat Stryieczny
Mikolaja - Krzysztofa Sierotki.
Co dowodnie rzut oka na powyższą
Genealogiczną Tablicę okazuje.
Mikotaj - Krzysztof Sierotka

Sierotka bez Urzedu po zyciu Ojca zostajac odbył Najprzed w R^u 1573. Publiczne Poselstwo z zapraszającymi Henryka Waleziusza na Tron Polski; szukał dalszy Stawy z laurów Woicznych w różnych z nieprzyjacielem Ojczyzny potyczkach, a zostawszy w Szturmie do Półcka w głowę ranionym ślubie przez Votum Chrześcijański uczynek Peregrynowania do Ziemi Świętej. — Grzegorz XIII L. R. po chwalał ten zamysł w liście dni ostatnich Kwietnia R^u 1578. do niego pisanym żadnym go ieszcze nie tytuluje Urzedem, ¹ gdyż dopiero R^u 1579.

---

1. Treter w Edycyi Peregrynacyi Radziwito:

1579. gdy został Marszałkiem W. Litt
 Wspomniany Papierz Rzymski przez
 list swoy d. 22. Stycznia R^u 1583.
 w którym btego stawi iego pod róz
 do Jeruzalem, oraz w Rzymskim swoim
 Paszporcie i pozwoleniu nazywa Mi-
 kotajem Krzysztofem Radzi-
 wilem i ~~tytułem~~ Marszałkiem W.
 Litt. 1. Idźmy dalej.

Po odprawioney tey Peregrynacyi
 bierze w R^u 1586. Trocką Kaste-
 lania, w R^u 1591. na Woiewodztwo
 Trockie postępuje, a dopiero w Lat
 40. po umieszczeniu Imienia, Na-
 zwiska, i Urzędu Cyca swiego

(1. Treter w Edycyi: Peregrynacyi Radziwilo:

swoiego w Indexie Ksiąg zakazanych
 przez Synod powszechny Trydencki,
 w trzeciej kolumnie po Oycu dostępnie
 w R.^u 1604. Wojewodstwa Wileńskiego
 go po Stryeckim Bracie swoim
 Krzysztofie Radziwile stawnym
 owym pod Kokenhausen Szwedow
 zwyciężcy; i na tym to Urzędzie chwa-
 lebne zawrze prowadząc życie wiele
 stawnych zostawiwszy pamiątek i
 fundacyi pobożnych, od tych ^{na wet} któ-
 rzy Peregrynacya jego dziełem
 zakazanym nazywają: Co za sprze-
 czności! / za Świętobliwego policzo-
 ny, ^{4. 28. Lutego} w Nieswieżu R.^u 1616. marac

1. Jaroszewicz Reform. = Matka Świętych =
 Kar: 383.

maiąc lat 67. z tym się rozstał Światem.

A tak widocznie okazałszy że
 Ciężce niegdys Mikotay-Przys-
 tof Padziwit Sierotka zwany
 Wiewoda Wileń: do Grobu Boże-
 go podróżujący nie był i bydz nigdy
 niemogł w Indexie zakazanym
 Trydenckim, z tego Okazania na-
 stepnie nie uchronny wniosek:
 iż mimo wszelki przesad i opiniazle
 uprzedzona, opisanie rzeczoney Pere-
 grynacyi w Lacińskim języku, przez
 Tomasza Tretera Kus-tosza i Ka-
 nonika Warmińskiego w R^u 1601.

w Brunzbergu, oraz w R^u 1614.

w Antwerpij
 wydrukowane nie byto nigdy, nie
 jest i niepowinno bydz zabronione,

zabronione.

Ale przebieżmy ieszcze przy-
ostatku ~~tych~~ rozprawy niektóre tej
Peregrynacyi i wydań ~~on~~^{cy} ~~tych~~
przez Tretera tyżące się okolicz-
ności, dla tym większego przeko-
nania o prawdzie wszystkich na-
szych dowodów, i ich między sobą
związku.

Gdyśmy już iasnie okazali że
Książki o Peregrynacyi Padozwito-
wskiej nie mogą być wrzute za zakara-
ne od Synodu Trydenckiego przed
rokiem 1596. Schociaż ieszcze wyda-
ne nie były, jako mające być wyda-
nemi od Autora o Herezya posa-
dzonego, nie są równie zabronione
i spowodu Rezuty Syno dalney

zabronione i potem gdy już wydruko-
wane zostały, kiedy ich nie wytknął
Richinus Sekretarz Indexu Kongre-
gacyi Rzymskiej oraz Regestru ksiąg
zbronionych na Synodzie Trydenc-
kim, za Benedykta XIV Wydawca,
iako sam ostrzega Katolickiego
Czytelnika w tych wyrazach: =

"Diem Mensem et Annum pro-
"hibitionis singulis fere li-
"bris qui post annum 1566.

"proscripti sunt adiunximus =
Zapewne byłyby także te książki
policzone w Regestrze krakowskim
Maciejowskiego Biskupa diet
zakazanych w Polszcze wydanych,
i w Regestrze Zamoyckim, gdzie

gdzie jest Biblia Brzeska umieszczona; o czym wyżej namieriliśmy.

Niemoże nic z tego zawierać pobożna książeczka Pradziwita Peregrynacya gdy tego cnotliwego Wędrownika najwyższa głowa Kościoła Grzegorz XIII. nazywa w Bullach swoich wyżej wytkniętych Dilecte filii gdy wydanie tej Peregrynacyi od Króla Polskiego w R^o 1601. i od Arcyksiążąt austriackich i Burgunckich w R^o 1614. jest uprzywilejowane od Zwierzchności Duchowney utwierdzone w tych słowach: = „Stat Peregrinatio Jerosolimitana Illustr. Prin-

[gd]y Biskupom w przedrukowaniu swoich była dedykowana

„Principis Nicolai Christopho-
 „ri Radzi-wiki nihil habet quod
 „Christianam Religionem of-
 „fendat poterit igitur impri-
 „mi ad multorum ingenia oblectan-
 „da, et devotorum animos pieta-
 „te imbuendos. 1.)

Ale przez wzgląd na waźnoŃ
 przedmiotu ZastoŃmy na moment
 prawdę; abyŃmy w odstonionym wi-
 doku mogli lepiej obiać Jcy wyobra-
 zenie, ucyŃmy trybem Materna-
 tycznym fałszywe zatożenie abyŃ
 my tym gruntowniej dosłi prawdzi-

(1. Treter w Edycyi Peregryna: R^u 1614.

prawdziwego. To jest dajmy że Mi-
kolasz Krzysztof Radziwiłł
Sierotka był w Indexie zakaza-
nych dzieł potroiny, że Książki
Tego o Peregrynacyi także były za-
bronione od Koscioła S. A mozesz
to bydzi aby ten Pan tak Swiętobli-
wy który u Grobu Pańskiego w
Jerozolimie złota lampę do dzis-
dnia gorejącą zawiesił, który w
Nieswieżu Teruitorów, Bernardy-
now, Benedyktyński już po za-
konczony ^{świętej obiadie} fundował Peregryna-
cyi, który na ostatek za 5000. Czer-
wo: heretyckich nakupiwszy książ-
zek wszystkie w Ryнку Publicznym

Publicznym Wileńskim w stos-
 ogniowy wrzuciwszy z dyonem ode-
 stat do piekła; W takim dopiero O-
 brazie i tej gorliwości o Religia wy-
 stawiony Pan, czy mógłże mówić sier-
 pieć aby w kłatwie Rzymskiej za
 Życia swego zostawał i umierał.
 aby dzieła o Peregrynacji swojej
 „ayli neo dy sut
 wydane nie expurgował.” Gasnie
 więc ten momentalny nasz wniosek
 aby Mikotay Radziwit. Sierot-
 ka był w Indexie Trydenckim, i Pe-
 regrynacya jego; Nauce i Religii
 przyteczna: była zakazana.

Dokonatem co było moim Za-
 miarem, Zostają mi tylko jeszcze

jeszcze krotkie ale wazne uwagi dla
 uzupelnienia moiej rozprawy. Nie-
 masz watpliwosci ze Mikotaj Pa-
 dziwit Woiewoda Wileński Czarny
 Oyciec, zastuzyt na Prymską naga-
 ne^{nale} nie idzie ratym aby Syn oblakane-
 go Oycza oneyze podlegat. Dwoch Wo-
 iewodow Wileńskich razem nigdy w
 Polsce niabyto. Wszakie nie odwoch
 mowa w Indexie Trydenckim? Wszak
 ze dzieci wywołanego nie są tamie wy-
 tknięte? Ktokolwiek więc wraz ze-
 mną rozruzni Oycza od Syna, ich J-
 miona, przydatki do imion i prze-
 zwisk, liczbę Mikotajow i Woiewo-
 dow Wileńskich, datę ich Urzędow

^{+ rozciąg}
 Urzędow, Czasow, okoliczności wzglę-
 dem obydwóch przyczyny ich stawy
 i nagany, sposoby postępów ich,
 i życie, ktokolwiek rozsadek swoy
 o Oycu i Synie zasadzać będzie na
 Autentycznych dowodach i Dzieio-
 pisach godnych wiary, kto naostatek
 nad okarzana przez zmysły widoczne,
 przez Podobieństwa wszelkie, przez
 iasną Demonstracya, prawda Zasta-
 nowi się, przeczyć ten nie będzie obro-
 nie meicy Syna, i iego Peregrynacyi,
 przez Tretera Swiatu ogłoszonéy, dla
 której to obrony, Oycu podług praw-
 dy obwiniać musiałem. Niechże za-
 tym ci którzy Synowi i peregryna-

peregrynacyi Jego do Jerozolimy /:
nieznając iey / uwolaczają z rozprawy
moiey zostana oswieceni; jeżeli u=
porni na iey ostatek co wynaleść
moga niech mi zarzuca.

Do datki, Poprawki i Przyjmi

Do k. 7.

R. 1606. X. Stanisław Grocho=
wski toż Pelgrymstwo Radzi=
wita /: zapewne s Tretora / pręto=
zajt w drukarni Wrocław. Kämpri=
niego wydane in 4°. i B. Lubie=
ma Skyskowskieemu przyji=

prypisat. Ta Elycyja lubo usia-
ta, naj dnie sig w Żukowie u
P. Piarow. —

Dud. 29.

Ze wędrowat Radziwit styhać o
tem byto

ale to dzieło stawne piorem dzie za-
omito

Sarmackiem łozem mato, co znane
i mgliste

ligia do świętne kroki opiewato
czyte

Gelnie Pąg eluwy narodzony fortyo-
we walitenie

I gredy z nosel Adama, umart za
Stworzenie,

Teraz wszędy tę podróż Ławina o-
zywia

Równie Niemieckie Państwa
jak Godzkie zudziwia

Ta Doregnana nauki przydaie
Tu smigta żółka nieba ma na
czem przedstawia

Jaki się etc —

Dok. 74.

Jeżeli nie wiesz go doki się wno-
sie z Gmienia, Naswiska, i Ty-
tutu Urzędu Cyra, w Jndekcie
Trydentkim pulwionego, toż samo o
Gmieniu, Naswisku, Urzędzie i Os-
bie Syna, które za tym że będzie

będzie go drżi^{ty} konkludować
 że wszyscy Radziwiłłowie Mi-
 kotaie i razem Woiwodowie
 Wileński i ich Orzabami i Dnie-
 tami pisanami, prokuratorami
 i przyrętemi są od koscioła
 w pierwszej klasie zakara-
 nemi. Jakoż tedy to prawda
 co napisano 1) Duska która
zgrzeszy ta sama umrze, Syn
nie będzie nosił nieprawości
Ojca. etc I jako to pewna że
 zaden Syn zagrzeszy Ojca-
 wskie nie będzie karany w dru-
 gim żywocie, tak tedy to pe-
 1.) Jerom 31. Izach 18.

pewna iż za Grzechy Rodziców
niekarzą Synów karzą duszo-
wczą, kiedy ich nie nastadują.

Do k. 3.

tak trudno wstrakre jest zrobić
dobre Stomarkenie iak dobry Ony-
giant utworzyć, i ci tylko dobre
i mowi rozrządny Dmuchowiki,
projektować umieli, którzy o siebie
napisać byli zdolni.

Do k. 4.

Ale w najlejiej oznacka prawdzi-
wa ^u ~~leż~~ ^{leż} tej ^{leż} ~~prawy~~ ^{prawy} ~~u~~ ^u ~~raz~~ ^{raz} ~~u~~ ^u
Przemowiać etc

Dok. 34.

Rⁿ 1562 na powstęchym
 Zbórze Trylentskim stanął In-
 dex cyfi skazyuel tych szędek
 ad cyfania ktorych Prawo wier-
 ni wstrzymać się siególniey
 byli powinni. —

Dok. 39.

Przyjdąmy do r. 1664. w któ-
 rym znowu z rozkazu Aleksan-
 dra VII. P. R. Index Keioy za-
 kazanych na Concilium Trydent.
 skum, był wydrukowany i ogło-
 szony. Tu także także Jan Kadri-

Radkinit, w tymże sposobie
 putożony z Jmienia i Przewo-
 ska swego, bez wytknięcia
 Tętu Kęzki. —

Do k. 40.

i dla Examinacyjney Rzym-
 skiej Kongregacyi, petne moz-
 drości utwierdził Prawidła przez
 swą Konstytucyę = Sollicita ac
 Provida = —

Do k. 42.

Na konie r. 1767. Papież Klemens
 XIII. ponowil także swój zakon dy-
 ktando Kęz cel Łoam Trydentzkiego

Zakazanych; sktorego tez wy-
cisnai niemozna, aby o jn-
nym, myslat Mikotaiu Ra-
dziwite tytko o Czarnym. —

Do J. 19.

Rozardnie przelo Sam Ken-
ze Stigze Radziwit w Liwie wto-
rym zastanawia sie w tym Punkt-
cie i drinnie sie ze Chroscia-
nie iakiego halwiec badz wy-
znania przychodza do Jem-
zalem wyrozdzadk Czge i nabo-
zen'stwo Bogu w klozega wierzy
Nowozonie. A Lutry, Lueingli-

Zwingliany: Jmni gorsi iak
Sydxi f: bo tamii aby Chrystus
byf Bogiem niewierzy, ci
Zas ak go znaig: stow
wyprowaig: / adley miz
wskoch mawosi i Postwo!

Ab. Edyppz Tretora r. 1614. kar.
ta 109. —

Do Kar. 16.

Nie prz atali ze zna Swint
pot niewyze i nowe Kradwo
Nekhodnich abrady. —

Do k. 61

O tej Biblii naukinnas Literatura

paloka Feli. Bentk. w tomie II. na
k. 510. -

